

Door Ad Geerdink

Langs de Zuiderzee

Kabinetexpositie Verkade-album

“Als je met de veerboot oversteekt van Enkhuizen naar Stavoren, dan komt zelfs bij niet volkomen helder weer de Friesche kust al spoedig in ‘t gezicht, voor de boeg aan stuurboord.” Zo begint het verslag van een rondreis die Jac. P. Thijssen zo'n 90 jaar geleden langs en over de Zuiderzee maakte. Zijn levendige reisbeschrijving verscheen in 1916 in het Verkade-album 'Langs de Zuiderzee'. Het was het eerste reisalbum dat Thijssen voor de Verkade-albumserie maakte.

■ Affiche Verkade-album 'Langs de Zuiderzee', ICN

In het kabinet op de eerste etage van het museum is van 18 december tot en met 9 mei een intieme en informatieve presentatie te zien rond dit album. Het is een opwarmer voor de grote samenwerkingsplannen die het museum en de Stichting Behoud Erfgoed Verkade hebben. De presentatie wordt gedragen door de originele aquarellen en pentekeningen uit het album.

In totaal zijn er 72 van de in totaal 144 illustraties te zien. Ze zijn gemaakt door Willem Wenckbach, Jan Voerman jr. en Edzard Koning, de vaste illustratoren van Thijsses rondreizen door Nederland. Alle drie zijn ze meesters op de vierkante centimeter. Met veel gevoel voor sfeer weten zij in een paar streken landschappen, stadsgezichten en voor dit album natuurlijk ook zeegezichten te treffen.

■ Enkhuizer botter van L.W.R. Wenckbach

■ Bij de oude batterij (IJmeer) van E. Koning

De illustraties werden als losse plaatjes bij de Verkade-producten verkocht. Ze konden in albums worden geplakt, die los werden verkocht. Dubbele plaatjes konden bij Verkade worden omgeruild. Deze marketingactie, waarmee Verkade in 1903 startte, is wel 'een gelukkige combinatie van kunst, kennis en reclame' genoemd. Het werd een enorm succes. Op een bedrijfsfilm uit 1928 is te zien hoe het omruilen van de plaatjes in z'n werk ging. Hiervoor was een aparte afdeling in het leven geroepen, die in de jaren '30 zo'n 190.000 ruilingen per jaar afhandelde.

Dat er in de bijna 90 jaar sinds het verschijnen van het album veel veranderd is langs de Zuiderzee, wordt duidelijk uit het reisverslag van journalist Rien Floris. Hij trad in 2000 in de voetsporen van Thijssen. Zijn boeiende relaas is in het kabinet te beluisteren. Verrassender misschien wel dan alle veranderingen zijn de landschappen en stadsgezichten die in 90 jaar tijd vrijwel hetzelfde zijn gebleven. Deze cultuurhistorische plekken zijn vastgelegd door fotografe Ella Tilgenkamp. Zij koos voor haar foto's dezelfde standpunten en uitsneden als de drie kunstenaars die aan het album meewerkten deden. De Zuiderzee is daar in ieder geval niet bij. Thijssen voorvoelde de grote veranderingen al: "Ga nu de Zuiderzee zien, eer het te laat is. Want lang zal 't niet duren, of groene polders vervangen de kabbelende golfjes." ■

■ Toegang tot de haven te Volendam van L.W.R. Wenckbach

